

έκτακτως ωχρόν. Ότε δὲ ιππότης προσῆλθεν αὐτῇ, ταπεινῶς ὑποκλίνας, τὸν ἐθεώρησεν ἐπὶ μακρὸν σοῦσαρά καὶ συγώσα, τέλος δὲ τὸν ἡρώτησεν ἀνὴπείνα. Οἱ ιππότης ἥσθιαντο τρέμουσαν τὴν καρδίαν του εἰς τὸ στῆθός του, ἀλλ' εἶχεν ἐν τούτοις γερμανικὸν στόμαχον, συνησθάνετο μετὰ τὸν πόλυωρον αὐτοῦ δρόμον, ἀκατάσχετον τὴν ἀνάγκην ὑλικῆς τινος ἀναστυλώσεως, καὶ εὔχαριστως ἤκουε προτείνουσαν τὴν ὕραίναν κυρίκην, νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἑστιατόριον. Ἐλαχεῖν αὐτὸν ἐκείνη φιλικῶς ἀπὸ τῆς χειρὸς, αὐτὸς δὲ τῇ παρηκολούθησε δι' ὑψηλῶν καὶ ἀντηγούντων δωμάτων, ἀτινά, βίᾳ ὅλης των τῆς λαμπρότητος, προέδιδον φοβεράν τινα ἐρήμωσιν. Αἱ πολύφωτοι τῶν λυχνίδι ἔξηπτον ὕγρὸν καὶ φανταστικὸν φῶς ἐπὶ τοὺς τοίχους, οἵτινες ἦσαν κατάγραφοι ἐξ εἰδωλολατρικῶν ἐρωτολογημάτων, παριστάντων, ἐν παραδείγματι, τὸν Πάριδα καὶ τὴν Ἐλένην, τὴν Ἀρτεμιν καὶ τὸν Ἐνδυμίωνα, τὴν Καλυψόν καὶ τὸν Θόδοσσέα. Μεγάλα μυθώδη ἄνθη ἀνέπτυσσον ἐντὸς μαρμαρίνων, παρὰ τὰς κιγκλίδας τῶν παραθύρων τεταγμένων, ἀγγείων τὴν σφριγώσάν των βλάστησιν καὶ ἀνέδιδον νευρικήν τινα καὶ καρηβορικήν ὁσμήν· δὲ ἀνεμος ἐστέναζεν ὡς τις ἐπιθάνατος διὰ τῶν ἑστιῶν. Όταν ἔφθασάν εἰς τὸ ἑστιατόριον, ἐκάθησεν ἡ ὥραία γυνὴ ἀπέναντι τοῦ ιππότου, οἴνοχοοῦσα, καὶ προσφέρουσα αὐτῷ τὰ ὕδραιάτερα τῶν ἐδεσμάτων. Πολλὰ τοῦ δείπνου ἐκείνου ἔζεινεσαν βεβαίως τὸν ιππότην. Ότε ἔζητοσεν ἄλας, λεῖπον ἀπὸ τῆς τράπεζης, ἀποτρόπαιος σχεδὸν δυσαρεσκείας σπασμὸς συνέστειλε τὴν μορφὴν τῆς ὥραίας, καὶ μόλις μετὰ ἐπινειλημένην τοῦ ιππότου αἴτησιν διέταξε, προφανῶς ἄκουοσα, τὸν ὑπηρέταν ἢν φέρωσι τὸ ἀλατοδοχεῖον· οὗτοι δὲ ἀπέθεσαν αὐτὸν τρέμοντες ἐπὶ τὴν τράπεζαν, καὶ ἔχυσαν μάλιστα τὸ ἱματίον τοῦ περιεχομένου. Εὖ τούτοις δὲ γενναῖος οἴνος, δὲ κατερχόμενος ὡς λάβα διὰ τοῦ λάρυγγος τοῦ ιππότου, κατέστειλέ τὸν μυστηριώδην τρόμον, δοτις πολλάκις τὸν κατελάμβανε· ἔγεινε μάλιστα βαθυτὸδὸν ἐμπιστευτικὸς, τὸ ἥθος του ἐφαιδρύνθη, καὶ οἵτε ἡ ὥραία γυνὴ τὸν ἡρώτησεν, ἀνὴπείνα· εἴνες δὲ ἀγάπη, φλογερά του φιλήματα ὑπῆρξαν ἡ ἀπάντησις. Μεθύσας ἔξειρωτος, ζειως καὶ ἐκ τοῦ γλυκέος οἴνου, ἀπεκοιμήθη μετ' ὀλίγον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τρυφέρᾶς οἰκοδεσποίνης. Ἀλλ' ὅμως ἄγρια ὄνειρα ἐτάραξαν τὸν νοῦν του, ὡς τὰ φοβερά ἐκείνα φαντασμάτα, ἀτινά βλέπομεν συγνήθως κατὰ τὸν ληρὸν νευρικοῦ πυρετοῦ. Ότε μὲν

ἐνόμιζεν ὅτι ἔβλεπε τὴν γραίαν του μάμμην, καὶ θημένην οἵκοι ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ της θρονίου, καὶ ὑποψιθυρίζουσαν κατεσπεύσμένως τὴν νυκτερινὴν της προσευχὴν· ἄλλοτε δὲ ἡκουε τὸν ἐμπαικτικὸν κιχλισμὸν κολοσσιαίων νυκτερίδων, περιπταμένων κύκλῳ του μὲν ἀνημμένας λαμπάδας εἰς τοὺς ὄνυχας· θεωρῶν δὲ αὐτὰς προσεκτικώτερον, ἀνεγνώριζε τοὺς ὑπηρέτας οἵτινες τὸν εἶχον ὑπηρετήσει ἐπὶ τραπέζης· τέλος ὠνειρεύθη ὅτι ἡ ὥραία οἰκοδέσποινα μετεμορφώθη εἰς ἀποτρόπαιον τέρας, καὶ ὅτι αὐτὸς δὲ ἴδιος ἐν ἀγωνίᾳ θανάτου ἥρπαξε τὸ ξίφος του καὶ τῆς ἀπέκοψε τὴν κεφαλήν. Μόλις ἀργὰ τὴν πρωταν, ἐνῷ ἥδη ὁ ἥλιος εἶχεν ὑψωθῆ ὑπὲρ τὸν ὄριζοντα, ἔξύπνησεν ὁ ιππότης. Άντι ὅμως τῆς λαμπρᾶς ἐπαύλεως ὃπου ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε διανυκτερεύσει, εὑρέθη ἐν μέσῳ τῶν γνωστῶν του ἐρειπίων, καὶ εἶδε μετ' ἀποτρόπαιάσεως ὅτι τὸ ὕδραιον ἄγαλμα, ὅπερ τόσον ἥγάπα, εἶχε πέσει κάτω τοῦ βάθρου του, καὶ ἡ ἀποκοπεῖσα κεφαλή του ἔκειτο πρὸ ποδῶν αὐτοῦ.

(ἀκολούθει)

ΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΜΗΡΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

(Συνέχεια, ίδε φυλλάδιον 33).

VI.

EΑΝ ἥδη συμπαραβάλλωμεν τὰς τρεῖς ταύτας διαδοχικὰς περιόδους, ὑπὸ τὴν οἰκογενειακὴν ἔποψιν καὶ ὡς πρὸς τὴν τῶν γυναικῶν θέσιν, ἀνευρίσκουμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς βαρβαρότητος οἱ χαλαροὶ εἰσέτι πολιτικοὶ δεσμοὶ εἰσὶ μοναρχικοί, καὶ ὅτι ἡ ἀσθενής καὶ ταλαντευομένη ὑπαρξίας τῆς ἐπικρατείας εὑρίσκεται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σύστασιν τῆς διὰ τῆς μονογαμίας ἰσχυρῶς στερεωθεῖσης οἰκογενείας.

Αἱ τρεῖς αὐταὶ γενικαὶ καταστάσεις, δὲ ἐστιν ἡ ἀτέλεια καὶ ἡ ἀτασθία τῶν πολιτικῶν θεσμοθεσιῶν, τὸ μοναρχικὸν πολιτευμα παρ' ὃ ἡ φυσικὴ ἀρχὴ τῆς διαδοχῆς ἐπικρατεῖ τοῦ μᾶλλον ἀφροτημένου δικαιιώματος τῆς ἐκλογῆς, καὶ ἡ μονογαμία, συτελοῦσιν οὐσιωδῶς εἰς τὴν ὑπερίσχυσιν τῶν γυναικῶν· θέλουμεν δὲ ἀποδεῖξει ἀκολούθως ὅτι χα-

ρακτηριστικά τινα ιδιάζοντα εἰς τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα καθιστῶσι τὰς τρεῖς αὐτὰς αἰτίας ισχυροτέρας μᾶλλον ἐν τῇ δυμηρικῇ βαρβαρότητι ἢ ἐν πάσῃ ἑτέρᾳ ἀναλόγῳ κοινωνικῇ καταστάσει.

Τῷόντι, μελετῶντες τὴν θέσιν τῶν γυναικῶν ἐν τῇ βαρβάρῳ ἐποχῇ, ἀγόμεθα ἀείποτε, ἐπὶ τέλους, ν' ἀναγνωρίσωμεν τὴν ὑπαρξίαν συμφυοῦς φυλετικοῦ τινος χαρακτῆρος, δυναμένου νὰ μεταβάλλῃ εἰς ἀγαθὰς εἴτε κακὰς τὰς αὐτὰς θεσμοθεσίας (1).

Η ἐποχὴ τῆς δημοκρατικῆς αὐτονομίας τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων παρουσιάζει πολὺ διαφορετικὸν θέαμα τοῦ ὑψοῦ ἡμῶν ὑποδειχθέντος· ἀφοῦ δὲ ἀνήρ, ἀφοῦ δὲ πολεμιστὴς συνέστησεν ἐλευθέραν κυβερνησιν, καὶ κατακτήσας πόλιν τινα ἐγένετο πολίτης αὐτῆς, ή γυνὴ παύει τοῦ ν' ἀκολουθῆ ἀντὸν ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ τοῦ βίου του ἀναπτύξει.

Αἱ πρῶται βουλευόμεναι συνελεύσεις θὰ ἔσαν βεβαίως συνελεύσεις νικητῶν ἀπὸ κοινοῦ ἀποφασίζοντων ἐπὶ τῶν τῆς κατακτήσεως ὑποθέσεων. Αἱ κυβερνήσεις τῶν ἑλληνικῶν δημοκρατιῶν διεφύλαξαν ἀείποτε βαθέα ἔχνη τῆς καταγγωγῆς των αὐτῆς. Ἀείποτε δὲ πολίτης ἐτήρησε τὰ βάρη καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ στρατιώτου, καὶ ἔθεώρει ὡς τι τοῦ γένους του προνόμιον τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος ὡς ἔθεώρει καὶ τὴν ἐνάσκησιν τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων.

Ἀληθῶς εἰπεῖν, ή πολιτικὴ τῆς ἀπὸ εὐθείας δημάδους κυβερνήσεως εἶναι οὐδὲν ἄλλο ή ή τακτοποίησις τῶν ἔξωτερικῶν ὑποθέσεων πολλῶν δρου οἰκογενειῶν, ὡς ἐγίνετο καὶ πρὸ τοῦ δυμηρικοῦ πολέμου.

Οὕτων ἀφ' ἑνὸς, δὲ ἀνήρ, πολίτης ὁν καὶ στρατιώτης, κυβερνᾷ καὶ διευθύνει προσωπικῶς τὰς πολιτικὰς εἴτε ἔξωτερικὰς ὑποθέσεις, ἀνευ τῆς πραγματικῆς εἴτε ὑποθετικῆς μεσολαβήσεως οἵουδήποτε ἐντολοδόχου· ἀφ' ἑτέρου, ή γυνὴ πραγματικῶς διαχειρίζεται τὰ ἔξωτερικὰ τῆς οἰκίας πράγματα, τοῦ ἀνδρὸς ἐπιδιδούμενου εἰς ἐκπλή-

(1) Ως ἴσχυρὸν παράδειγμα τῶν ἀνεξηγήτων διαφορῶν τῆς τῶν γυναικῶν καταστάσεως, τῶν παρατηρουμένων μεταξὺ γειτονικῶν καὶ συγγενῶν φυλῶν, ἐπίσης βαρβάρων, ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τὸ Ἐθιμὸν τῶν Ἰερῶν, οἵτινες ἐλάμβανον τὰς γυναικας ὡς δικαστὰς τῶν ἀναφυομένων ἐρίδων μεταξὺ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης φυλῆς. Οὐ Ανίθεας ἔδειχθη τὰς γυναικας αὐτὰς ὡς διαιτητὰς, ἐν τῇ μεταξὺ τῶν βαρβάρων συμμάχων του καὶ τῶν στρατιωτῶν του ἀναφεύεσθαι. Οἱ ἀναφέρων τὸ γεγονός τοῦτο Amédée Thierry προσθέτει ὅτι οἱ Κίμροι καὶ οἱ Γάλλοι ἐτήρουν τότε τὰς γυναικας ἐν σκληροτάτῃ δουλείᾳ.

ρωσιν δημοσίων καθηκόντων καὶ μὴ ἔχοντος τὴν εὐκαρίστων ν' ἀναμιχθῆ τὸ παράπαν εἰς τὰ τῆς οἰκίας.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἀνάγκαι τῆς ἔξωτερικῆς τῆς οἰκογενείας κυβερνήσεως ἀπαιτοῦσιν ἀείποτε παρόντα τὸν κυβερνήτην, ἔκειναι δὲ τῆς στρατιωτικῆς εἴτε πολιτικῆς λειτουργίας προσκαλοῦσιν ἀείποτε τὸν ἄνδρα εἰς τὰ ἐκτὸς, ἐκ τούτου γίνεται δῆλον ὅτι ή διαίρεσις τῶν δικαιοδοσιῶν τελεῖται αὐθορμήτως, καὶ ὅτι η τε ἀρχαία οἰκογένεια καὶ τὸ ἀπὸ εὐθείας δημοκρατικὸν πολίτευμα ἔχουσιν ὡς λογικὸν καὶ βέβαιον ἔξαγόμενον τὸν ἀπὸ τῆς πολιτικῆς ἀποκλεισμὸν τῆς γυναικός.

Πρὸς ἔξήγησιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ τούτου δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἔθεωροι τὴν γυναικα ὡς τι κατατέρχεται φύσεως ὅντες ἀποβλέψωμεν μάλιστα εἰς τὸ ὅτι καὶ ὅλας τὰς ἐποχὰς τῆς ἑλληνικῆς ἴστορίας ή ἱερωσύνη ἀφέθη εἰς τὰς γυναικας, θὰ πεισθῶμεν ὅτι τοιαύτη ὑπόθεσις εἶναι ὅλως ἀβάσιμος, εἰ καὶ ὅλως ἀξιόλογός τις παράδοσις τῶν Ἀθηνῶν φποκρούει ἔτι ἐναργέστερον τοιαύτην πλάνην. Ὁταν δὲ Κέκρωψ (χιγύπτιος κατὰ τοὺς μὲν, αὐτόχθων κατ' ἄλλους) ἔξῃψε τὰ θεμέλια τῆς ἀποικίας του ἐν τῇ Ἀττικῇ, δὲ Ποσειδῶν καὶ η Παλλὰς διεφιλονείκισαν, ὡς λέγεται, τὴν ἐπὶ τῆς χώρας κυριαρχίαν. Οἱ Θεὸς καὶ η Θεά ἔξθηκαν ἀλληλοδιαδόχως τοὺς τίτλους των πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἴσχυρισμῶν των, περιμένοντες ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀποίκων τὴν νίκην ή τὴν ἦτταν. Ἐν τῇ δίκῃ ταύτη ἀπαντεῖς ὅνδρες τε καὶ γυναικες ἐψηφοφόρησκαν, καὶ οἱ μὲν ἀνδρες ἔδωκαν ψῆφον ὑπὲρ τοῦ Ποσειδῶνος, αἱ δὲ γυναικες ὑπὲρ τῆς Παλλάδηος ἀλλ' διριθμὸς τῶν γυναικῶν ὑπερέβη κατὰ μίαν ψῆφον τὸ ἡμισυ τῆς συνελεύσεως, καὶ οὕτω η μία ἐκείνη ψῆφος τῆς γυναικὸς ἐπεκύρωσε τὸν θρίαμβον τῆς Παλλάδος. Οἱ θρησκευτικὸς χαρακτὴρ τῆς δίκης ταύτης καθιστᾷ φυσικωτάτην τὴν ἐπέμβασιν τῶν γυναικῶν, οὐδὲ εἶναι ἀνάγκη πρὸς ἔξήγησιν αὐτῆς ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τὸ ἀείποτε ὑπὲρ τῆς γυναικοκρατίας ηρουχθὲν πνεῦμα τῶν Αἰγυπτίων.

Δὲν θὰ ἔτοι καθαρὰ ἀντίφασις ἀν ὑπεθέτομεν ὅτι λχὸς θρησκευτικὸς ὡς δ τῶν Ἀθηναίων, παρότι τε θρησκεία καὶ η πατρὶς συγχέονται, ἀνέφερε τὴν θεσμοθέτησιν τῆς ἔθνους αὐτοῦ λατρείας εἰς ἀπόφασιν ἀτόμου θεωρουμένου ἀνικάνου νὰ δώσῃ δρθήν τινα συμβουλὴν εἰς τὰ καθημερινῶς παρουσιαζόμενα ζητήματα;

Δὲν πρέπει μ' ὅλα ταῦτα νὰ μὴ ἀναγνωρίσωμεν

ὅτι ἡ στέρησις τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἐγένετο πρόξενος, καὶ εἰς τὰς γυναικας, καὶ ἐμμέσως εἰς ὄλοκληρον τὴν κοινότητα, δυσαρέστων συγγραφεῖν.

Οὐταν ἔν τε τοῖς συμβουλίοις καὶ ταῖς Συνελεύσεσιν ὅπου ἐπικυροῦνται καὶ ἐπεξηγοῦνται οἱ νόμοι, αἱ γυναικες οὐδέποτε προσκαλοῦνται ὅπως δώσωσι τὴν γνώμην των, θάττον ἢ βράδιον θέλουσιν ὑποστῆ ἡγεμίας τὰ τῶν γυναικῶν συμφέροντα· η σωπὴ ἐπιφέρει τὴν λόγην, καὶ δικαιώσεις εἴτε ἀδίκως δικαιούμεθα νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἐκ τῆς ἐλλειψεως ἀντιπροσωπείας ὄλοκλήρου ταξιδεως ὄντων, προέργεται η ἀτέλεια τῶν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου συμφέροντος λαμβανομένων μέτρων.

Ἀληθῶς εἰπεῖν, τὰ γυναικεῖα συμφέροντα δὲν ἀπογωγίζονται κατ' ἀνάγκην ἐπομένως, ὅταν αὐτὰ δὲν εὑρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνδρὸς, δύγχνται γ' ἀντιπροσωπευθῶσιν, ὑπ' αὐτοῦ. Τούτο ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν ὅπου ισχύουσι τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα, δὲν εἴναι τοῦτο δυνατόν. Τῷ ὄντι, πρὸς κατάληψιν τῆς θέσεως εἰς ἦν οὐρίσκετο η ἀρχαία γυνὴ, δέον νὰ κάμωμεν τὰς ἐφεξῆς παρατηρήσεις. Ἐν τῷ ἀντιπροσωπικῷ πολιτεύματι δὲν δύναται τις νχ προτείνῃ κατὰ τῶν γυναικῶν φυσικόν τι ἐμπόδιον αἱ ἀντιπροσωπικαὶ κυβερνήσεις ἀπαγορεύουσι μὲν εἰς τὰς γυναικας νὰ κυβερνῶσι καὶ νὰ μάχωνται προσωπικᾶς, ἀλλ' οὐδόλως ἐμποδίζουσιν ἵνα η ἐλευθέρα καὶ ἐνῆλιξ γυνὴ, ἰδιοκτήτης εἴτε ἐμπόρος οὖσα, ἀναβέτη εἰς ἀντιπροσώπους τὰ συμφέροντα ἔκυτης, καὶ ἐκλέγη μάλιστα τοὺς ἀρχοντας τῆς πολιτείας ἀν αὐτη τύχη νὰ ἔναι δημοκρατική. Ή ἴδια αὐτὴ ἀντιπροσωπικὴ κυβερνήσεις, ἐλαττούσα σημαντικῶς τὴν ἐξωτερικὴν ἐνέργειαν, εἴτε τὸν δημόσιον βίον μεγάλου ἀριθμοῦ πολιτῶν, ὥθετ αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ κυβερνῶσι τὰς οἰκίας των· ἐκ τούτου προκύπτει σύγκρουσις ἐξουσιῶν μεταξὺ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τότε η ἀνάγκη τῆς ἐνότητος ὡς πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς τῆς οἰκογενείας σχέσεις γεννᾷ καὶ ἐνισχύει ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὴν ἴδεαν τῆς τοῦ ἀνδρὸς κυριαρχίας.

Στερευμένη τότε η γυνὴ τῶν ἐπὶ τῆς οἰκίας κυριαρχικῶν αὐτῆς δικαιωμάτων, ἀπαιτεῖ, ὡς ἀντάλλαγμα διὰ τὴν ζημίαν της ταύτην, τὰ ἐλευθέρου ἀτόμου δικαιώματα, ἀτινα λίκην κακῶς πολλάκις ὠρίσθησαν.

Ἐν τῇ πολιτείᾳ τοῦ Σόλωνος ἦτο ἄγνωστος δὲν τῶν δικαιωμάτων ἀνταργωνισμὸς μεταξὺ τῶν δύο

φύλων· πολὺ βραδέως παρατηροῦνται ἀναφραΐμενα τὰ συμπτώματα τῆς ἀναρχικῆς ταύτης τάσεως, ἀλλὰ καὶ τότε τὰ ὑπὸ τῶν ποιητῶν εἰς τὸ στόμα τῶν γυναικῶν τιθέμενα παράπονα ἀπευθύνονται μᾶλλον κατὰ τῆς φύσεως καὶ τῶν παθῶν τοῦ ἀνδρὸς ἢ κατὰ τῶν νόμων.

Οἱ νόμοι οὗτοι, οὓς ἡμεῖς δὲν γνωσκομεν λεπτομερῶς, ἡσαν, ἐν συνόλῳ, σοφοὶ καὶ προνοητικοὶ νόμοι. Ή γυνὴ δὲν εἶχε μὲν ψήφον ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὅτι δὲν εἶχεν ὅπλα πρὸς ὑπεράσπισιν, ἀλλὰ δὲν ἐπεβαρύνετο καὶ μὲ τὰ ἴδια αὐτῆς συμφέροντα, καὶ η ἐπικράτεια δὲν ἀπηλλάσσετο τῶν πρὸς τὴν γυναικαν καθηκόντων τῆς δι' ὑπεκριτικῆς τίνος χειραφετήσεως ισοδυναμούσης πρὸς τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ ἀσθενοῦς.

Η γυνὴ δὲν ἐξηπατάθη διὰ τῆς κενῆς τῆς ἐλευθερίκης λέξεως· διατελοῦσα καθ' ὅλον αὐτῆς τὸν βίον ἀνῆλιξ, δηλονότι ὑπὸ τὴν πραγματικὴν εὐθύνην ἐνὸς τῶν συγγενῶν αὐτῆς, εἴτε θυγάτηρ ἦτο, εἴτε σύζυγος, εἴτε μήτηρ, ἀείποτε ἐμενεν εἰς βάρος τοῦ ἀνδρὸς εἴτε τοῦ υἱοῦ, καὶ ἀείποτε κατείχε προικὰ τινα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς χήρας καὶ τὰ ὀψίγονα δρφανά, ταῦτα ἐτίθεντο ὑπὸ τὴν ἀμεσον τοῦ Ἀρχοντος προστασίαν, τῆς ἀνωτάτης ταύτης πολιτικῆς ἀρχῆς.

Οὕτω λοιπὸν, ἐνῷ η πολιτείας ἡ η ἐλευθέρα γυνὴ μετείχε τῆς εὐημερίας, ἣν η φιλελευθερωτέρα τῶν κυβερνήσεων ἐπεδαψίλευεν εἰς τὴν πόλιν, ἐνῷ ἀπήλαυε τῆς ἡμερότητος τῶν ἡθῶν, ἀτινα ἐν Ἀθήναις ἐπροστάτευον τὸν δούλον ἀπὸ τῶν καταπιέσεων τοῦ κυρίου, καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ζῶα ἀπὸ τῆς βαρβαρότητος τοῦ ἀνθρώπου, η γυνὴ αὐτη ἦτο ἐκτὸς κινδύνου τοῦ νὰ περιέλθῃ εἰς ἐνδείκνυε τῆς ἀεννάου ἀνηλικότητός της. Αφ' ἐτέρου, δι πολιτης δ ἔχων ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν αὐτοῦ μίαν η πλείονας γυναικας ἐκ τοῦ γένους του, ὑπεγενοῦτο ὡς ἐκ τῆς εὐθύνης ἦν ἀνελάμβανε καὶ ἐκ τοῦ ἀτομικοῦ αὐτοῦ συμφέροντος, νὰ συντελῇ εἰς τὴν αἰσιωτέραν λύσιν τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος δι καλεῖται σήμερον τὸ Ζήτημα τῷρ γυναικῶν. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς δούλας, καὶ τούτων η ὑπαρξίας ἦτο ἐπίσης ἐξησφαλισμένη. Ή παρὰ νόμον συναπτομένη ἐνωσις μετὰ μιᾶς δούλης καὶ τοῦ ἀγοράσαντος αὐτὴν κυρίου ἔφερε καὶ αὐτὴ, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς δουλείας, τὸν τῆς μονιμότητος χαρακτῆρα· τοῦτο δὲ, ἐν ἐλλειψει ἐλευθέρας συγκαταθέσεως, ἐχορήγει εἰς τὴν Ηαλλακίδα ἀξιοπρέπειαν καὶ ἐπιβρέοντι τινα, καὶ ἦτο μὲν

βεβαίως κατωτέρα, ἀλλὰ τούλαχιστον δὲν ἔξηπτείζετο ἐνώπιον τῆς ἴδιας αὐτῆς συνειδήσεως, η ἐνώπιον τοῦ κυρίου της. Αναμέσον τῶν δύο ἄκρων παρεντίθετο η πολυάριθμος κατηγορία τῶν ξένων γυναικῶν. Αἱ Μέτοικοι, ἀπὸ τῶν δόποιων ἐστρατολογοῦντο κατὰ μέγα μέρος αἱ περίφημοι ἑταῖραι, ὃν δὲ ἀδέβαιος καὶ ἀστατος καὶ ταραχώδης βίος εἶχεν, ως ἀμοιβὴν τῆς ἐλλείψεως πάσης ἀσφαλείας καὶ προστασίας, τὴν λαμπτόδονα, τὴν ἀσυλλόγιστον εὐθυμίαν, τὴν κίνησιν, τὸ ἀπρόσπτον, τὴν λάρψιν τῆς φήμης, ἐνίστε δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ἀληθῆ δόξαν.

Οὐδέποτε ἡν γνωστὴ ἐν Ἀθήναις ηγένετο κοινωνικὴ πληγὴ, η θητεία ἐν ἑτέρᾳ θητείᾳ τοῦ νὰ ὑπάρχωσι δηλαδὴ αἱ ἀπότακτοι γυναικες, ἐλεύθεραι μὲν ἀληθῶς, ἀλλὰ νὰ ὑποφέρωσιν ἐνεκα ἐνδείας τὰς ὁδυνηροτέρας τῆς δουλείας ὕβρεις.

Οσαι τῶν ἐλληνίδων γυναικῶν τὴν νόμιμον κηδεμονίαν καὶ τὸν οἰκιακὸν βίον ζυγὸν ὑπερμέτρως ἐπαχθῆ, ἐδύναντο ν' ἀπαλλαγῶσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ μόνης τῆς σταθερᾶς των θελήσεως, καθότι ὥφειλον νὰ καταλίπωσι τὴν τε οἰκίαν καὶ τὴν γενέτειραν αὐτῶν πόλειν, δπως ἀναλαμβάνουσαι πάντα κίνδυνον καὶ πᾶσαν δυστυχίαν, μεταβεῖσιν ἐν ἑτέρᾳ τινὶ πόλει, ης ν' αὐξήσωσι τὸν ἀριθμὸν τῶν ξένων καὶ περιπλανωμένων γυναικῶν.

Μὴ λησμονῶμεν δ' ὅτι ἐν Ἑλλάδι, δ τίτλος ἐλευθέρα γυνὴ, συνώνυμος τοῦ πολίτης καὶ οἰκοδέσποινα, ἔχορήγει τὸ δικαίωμα πανδήμου σεβασμοῦ, ως ἀναπολῦν τὴν τῆς εὐγενείας καὶ κυριαρχίας ἴδεαν. Η νεωτέρα σημασία τῆς φράσεως ἐλευθέρα γυνὴ, εὑρίσκεται πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐννοιῶν εἰς ἀντίθεσιν οὐδόλως συμφέρουσαν ἡμῖν.

Ἐπαναλαμβάνομεν δὲ καὶ αὐθίς νὰ εἴπωμεν, ὅτι, εἰ καὶ ἀληθεύει ὅτι αἱ Ἀθηναῖαι γυναικες δὲν ἐδοκίμασαν τὴν ἔξουθένησιν τῆς ἐνδείας, καὶ ὅτι αἱ δούλαι καὶ αἱ ξέναι, αἱ διάγουσσαι ἐλεύθερον ἔγγαμον βίον ἀλλ' ἀναγκαίως μὴ νόμιμον, δὲν ἐπέσυρον εἰς ἔκατας τὴν εἰς τὸν τοῦ ἀμαρτήματος ἴδεαν παρομαρτοῦσαν ἥθικὴν κηλίδαν εἰ καὶ ἀληθεύει, λέγομεν, ὅτι εἰς τοῦ Ἀθηναίου πολίτου τὸ θρησκευμα δὲν περιέχοντο αἱ κατὰ τοῦ ἔρωτος ἔκειναι ἀραι αἰτίνες πίπτουσιν ἐπὶ τῆς γυναικὸς, μ' ὅλα ταῦτα ἥρκει καὶ μόνη η συνέπεια τοῦ ἀπὸ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἀποκλεισμοῦ τῶν γυναικῶν κατὰ τοῦ δόποιου οὐδὲν προδύνοσαν, δπως βαθμηδὸν ὑποβιβάσῃ τὴν κατάστασιν αὐτῶν.

Η στερεὰ, πολυπόκιλος καὶ ἀείποτε αὐξομένη

τροφὴ, ἡτις καθίσταται ἀναπόφευκτος εἰς τὸν πολίτην, τὸν ἀληλοδιαδόχως μεταβαλλόμενον εἰς στρατιώτην, ἥτορα καὶ κυβερνήτην τῶν δημοσίων πραγμάτων, δὲν ἐδόθη εἰς τὴν μητέρα τῆς οἰκογενείας. Ἐλάχιστον τυγχάνουσα αὕτη μεμυμένη εἰς τὴν πραγματικότητα τοῦ βίου παρὰ τοὺς μακρὰν αὐτῆς διάγοντος ἀνδρὸς, ἐνεκα τῶν εἰς τὰς δημόσιας ἀσχολιῶν του, δίδει καὶ αὐτὴ εἰς τὰς θυγατέρας τῆς ἀσθενεστέραν ἔτι ἀνατροφὴν, ην οὐδεμία ἔξωτερην ἐπίδρασις ἐνισχύει, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ἀμαθείας προερχόμενον κακὸν ἐπιταχύνει δὲν μέσω δεισιδαιμόνων καὶ ἀνευ ἥθικου χαλινοῦ δούλων καθημερινὸς βίος αὐτῶν.

Αναντιρρήτως, η ἐσωτερικὴ τῆς οἰκίας διεύθυνσις, ἡτις ἡν ἄλλοτε σημαντικότερον καθήκον ἀφ' ὅσον εἶναι σήμερον η τῆς μέσης τάξεως οἰκιακὴ ἐπιμέλεια, η ἐπαγγερύπνησις ἐπὶ τῶν οὐδὲν μπὸ θρησκείας οὐδὲν ὑπὸ νόμων διεπομένων δούλων, η διατήρησις τοῦ ἴδιωτικοῦ πλούτου, δοτις κατὰ τὸ πλεῖστον συνέκειτο τότε ἐκ φυσικῶν προϊόντων συσσωρευμένων εἰς ἀποταμίευσιν, η κυβέρνησις τέλος τῆς οἰκίας αἱ ἀπήτει διοικητικὴν ἵκανόττητα εἰς θην ἐπαινοῦνται αἱ γυναικες τῶν Ἀθηναίων καὶ ὅμως τὸ αἰσθημα τοῦ καθήκοντος, δ παρήγαγε τοιαῦτα καλὰ ἀποτέλεσματα, θὰ ητο ἡττον ἀλώσιμον προϊόντος τοῦ χρόνου, θτε εὔρεθη εἰς ἀέννων πάλην κατὰ τριῶν δροῦ ἐγγύρων, τῆς ἀμαθείας, δικνηρίας καὶ τῆς γυναικείας φιλαρεσκείας.

Η νόμιμος γυνὴ, ἔξηπφαλισμένον ἔχουσα τὸ δικαίωμά της καὶ τὴν ἐκ μέρους τῶν συγγενῶν αὐτῆς προστασίαν, δὲν θητο ταπεινὴ καὶ ὑποταγμένη ὡς η δούλη θην δ ἄγαμος προεταιρειοῦτο, δὲν εἴχεν δρμας καὶ τὴν πρωτοτοπίαν, τὸ ἐπαγγγόν, η καὶ αὐτὰ τὰ πνευματικὰ θέλγητρα τῆς ἑταίρας. Μ' ὅλα ταῦτα αὐτὴ περιώριζε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ καθ' ὅν χρόνον η ἀνατροφὴ παρεσκεύαζε τὸ τε πνευματικὸν καὶ θικὸν σχίσμα ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, παρὰ τῷ ἀνδρὶ ἔξησθενείτο τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημα καὶ δ πατριωτισμός, δ' ὃν ὅτε νόμιμος γάμος καὶ η νόμιμος πατρότης ἐπεβάλλοντο ὡς τι πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τὴν πολιτείαν καθήκον. θθεν δ ὁ γάμος ητο διὰ τὸν πολίτην βάρος ἀνευ ἀμοιβῆς ἀναλόγου, καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς αὐτονομίας ἔτη εἶχε παύσει τοῦ νὰ θηνει η κοινὴ τοῦ ἀνδρὸς κατάστασις.

Καθυποταχθείσης τῆς Ἑλλάδος, η ἀρχαία ἐστία ἀπεσθέσθη, καὶ διεσχίσθη η ἐνότης τῆς οἰκογενείας, ἐπομένως η θέσις τῶν γυναικῶν ἐτρο-

ποποιήθη σημαντικῶς. Ή μεταμόρφωσις αὗτη εἶναι ἀπλῶς ἡθικὸν φυινόμενον, καθότι κοινωνικῶς οἱ Ρώμαῖοι ἐπικρατοῦσιν ἀπανταχοῦ. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς γυναικας τῆς Ἑλλάδος, ή ἀτομικὴ ἐλευθερία διαδέχεται τὴν ὑπὸ τῆς πολιτείας καὶ τῶν νόμων χορηγουμένην προστασίαν καὶ, ὡς παρὰ τοῖς νεωτέροις, ή τύχη των δρίζεται ἀπὸ τῆς κοινῆς γνώμης. Στερουμένη πολιτικοῦ βίου ή γυνὴ, τοῦ μεγάλου τούτου στίου τῆς τῷ ἀνδρῶν ὑπεροχῆς, ἀνεξήτησε τὴν εὐδαιμονίαν ἔχατης ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ, ἐν τοῖς κόλποις τοῦ ὄποιου εὔρεν τὴν εἰς αὐτὴν εὐάρεστον ἥδονὴν καὶ τὸ μόνον κέντρον τῆς ἴδιας ἐνεργητικότητος. Ή ἵσσρόπια οὕτω καὶ ή ἴσότης ἐπανῆλθον μεταξὺ τῶν δύο φύλων διὰ τῆς πολιτικῆς ταπεινώσεως τοῦ ἑνὸς, καὶ συνάμα διὰ τῆς ἀνυψώσεως τῆς πνευματικῆς καὶ ἡθικῆς ἀξίας τοῦ ἐτέρου.

Η ἐποχὴ αὕτη εἶναι γόνιμος ἐνδόξων γυναικῶν ὃν τὰ μέχρις ἡμῶν δικυωθέντα δύνματα ἀνακαλοῦσιν εἰς τὴν μνήμην μας ἀνώτατα προτερήματα εἴτε ἀνεξάλειπτα ἀτομικὰ γόντρα. Ή Κλεοπάτρα, ή ἐξ Ἀλεξανδρείας Ἐλένη, ή Λάλα τῆς Κυζίκου, ή Ἀσκπληπιγένεια τῶν Ἀθηνῶν καὶ ή μαθήτρια αὐτῆς Ἰπατία, εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, αἱ βασίλισσαι, συγκίνους περιφήμων γυναικῶν. Ή παρὰ τοῖς παραχράζουσιν Ἑλλήσι λαμπρὰ αὕτη τῆς γυναικείας μεγαλοφυῖας ἐκδήλωσις ὑπεβοήθησε πρὸ πάντων ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, αἵτινες ἐγένοντο πλειότερον ή ἄλλοτε συνεχεῖς μεταξὺ τῶν ἀτόμων ἀμφοτέρων τῶν φύλων. ἐπειδὴ ή οἰκία, πάχουσα τοῦ νὰ ἔναι ὁ πυρὴν τῆς πολιτείας, εἰχεν ἀπωλέσει τὴν σημαντικότητά της, ἐνοθεύθη καὶ ή περὶ τῶν ὑπὸ τῆς οἰκίας ἐπιβαλλομένων καθηκόντων ἴδεα; καθηκόντων ἀπορθιφούντων τὴν οἰκοδέσποιναν. Ο βίος τῶν γυναικῶν ἐγένετο μᾶλλον ἐξωτερικὸς, καὶ ἔλαθον αὕται πλειότερον μέρος εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν· ή τῶν ἡθῶν ἐλευθερία ἐπέτρεψεν αὐταῖς ν' ἀναπτύξωσιν ἀπαντατὰ γόνητρα τῆς ἀτομικῆς των φύσεως, ἀπέκτησαν δὲ καὶ τινα τῶν τῆς ἑταίρας θελγήτρων, τηρήσασαι συνάμα τὴν τε ἡθικὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ συμπεριφορὰν τῆς ἐλευθέρας γυναικός.

Τούτου ἔνεκα καὶ αὐτὴ ή γνώμη αὐτηρῶν τινῶν φιλοσόφων, ἀντιπραττόντων κάτα τῆς εἰς τὴν ἥδονὴν ῥοπῆς καὶ δισπιστούντων εἰς τὴν τῶν γυναικῶν ἐπιφρόνη, οὐδέποτε προσέβαλε τὰς τερπνάς των συζυγικοῦ ἔρωτος ἀπολαύσεις.

Ο πλούταρχος κατέλιπεν ἡμῖν ἐν τοῖς συγ-

γράμμασιν αὐτοῦ πλεῖστα παραδείγματα τοῦ αἰσθήματος τούτου, οἷον αὐτὸς τὸ ἥπερ καὶ τὸ ἡσθάνετο. Ἄλλα καὶ ἔκτος τῶν τοῦ Πλουτάρχου συγγραμμάτων, εἰς πολλὰς βιογραφίας πολλῶν μεγάλων ἀνδρῶν οἵτινες ἔζησαν κατὰ τὴν παραχρήματος τῆς Ἑλλάδος, διαγράφεται η καθαρὰ καὶ εὐγενὴς εἰκὼν τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, τοῦ σεβασμοῦ, τῆς πιστῆς ἀφοσιώσεως, καὶ τέλος τῆς ἀπολύτου ἐνώσεως δι' ἡς ὅτε ἀνήρ καὶ η γυνὴ ἐγένοντο τὰ δύο ἡμίτου ἔνδος ὅλου.

Παρὰ τὴν καλὴν ταύτην περὶ τοῦ συζυγικοῦ ἔρωτος ἴδεαν, ἀνεφάνη η πρὸς τὴν γυναικαὶ ἱπποτικὴ λατρεία, οὐαὶ ἀνεπτύχθη ἐν Βυζαντίῳ, ὅπως ἐκεῖθεν μεταβῇ εἰς τὴν Δύσιν καὶ συγχωνευθῇ μετὰ τοῦ γερμανικοῦ ἴδανισμοῦ. ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ, εὑρίσκεται ἐπιστολὴ τις πρὸς Καλλιένην, τὴν μεγάλην τῆς Πεσσινοῦντος ἱέρειαν, ἐν ᾧ βλέπομεν τὴν ἐπιτυχῆ κράσιν τῆς εὐγενοῦς πρὸς τὴν γυναικαὶ φιλοφρονήσεως, καὶ τῆς ἀρμοδίου ἐπισήμου γλώσσης τοῦ πρὸς ἀνώτερον τινὰ ὑπάλληλον ἀπευθυνομένου ἀρχοντος τῆς ἐπικρατείας, ἐνώ δ περὶ τῆς αὐτοκρατείας Εὐσεβείας λόγος εἶναι ἀναντιδρήτως τὸ πρῶτον πχράδειγμα τοῦ πλατωνικοῦ ἔρωτος δν προσέφερον οἱ ἱππόται τοῦ μέσου αἰῶνος εἰς τὰς γυναικαὶ τῆς λατρείας των. Εἰς τὸν νέον Καίσαρα ἐπικρατεῖ δ φύσιος, η συστολὴ, καὶ τι ὅμοιον τῆς συγκινήσεως θη ἡσθάνετο δ Δάντης ἐν τῇ παρουσίᾳ τῆς Βεατρίκης. Εἰς δὲ τὴν Εὐσέβειαν ἀνεύρισκει τις τὴν ἡθικὴν προστασίαν καὶ τὴν πνευματικὴν ἐκείνην μητρότητα, ητις βραδύτερον ἐχρηκτήρισε τὰς μεταξὺ τῆς εὐγενοῦς οἰκοδέσποινης καὶ τῶν τοῦ ἡγεμόνος ἀκολούθων σχέσεις, πλατωνισμὸν ὅστις, εἰ καὶ ἀδυνατεῖ νὰ τηρήσῃ διὰ παντὸς τὴν ἐν τῷ Ἰουλιανῷ εύρισκομένην ἀγγύστητα, θέλει τηρήσει ὅμως τὴν ἴδανικὴν καὶ ποιητικὴν αὐτοῦ καλλονὴν, μολονότι ὑπὸ ὑποκριτικὸν τι κάλυμμα μπορύπτει τὴν μεγαλητέραν ἀκολοσίαν.

Ἐν δισφῇ τὸ αἰσθήμα καὶ η στοργὴ ἀντικαθίσων τοὺς κατὰ τὴν παραχρήματος τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους χαλαρωθέντας κοινωνικοὺς δεσμούς, αἱ πρακτικαὶ ἴδιότητες καὶ τὸ θετικὸν μέρος τοῦ γυναικείου χαρακτῆρος ἐλάχιστον διεφαίνοντο, ἐπεκράτουν δὲ η τε νοημοσύνη καὶ η τῆς γυναικὸς φαντασία. Ή φίλη, η σύντροφος, η παρήγορος, αὕται εἰσὶν η ἐμπνευσίς, ἡ Μοῦσα, εἴτε δι γοντεύων δαιμόνων, τὸ ἐνσερκωθὲν πάθος. Ἀφοῦ μετὰ ταῦτα η ἀρχαία οἰκοδέσποινα ἐντελῶς ἐξηλείφθη ἀπὸ τῆς μνήμης,

γυνὴ καὶ χίμαιρα κατήντησαν διμόνυμοι λέξεις; ὡς αἱ λέξεις ἔρως καὶ μωρίᾳ τὸ δὲ ἐνεργητικὸν μέρος, δὲ ἔλαθον αἱ γυναικες τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν στερέωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ, πότε παρεγνωρίσθη καὶ πότε ἐθεωρήθη ὡς ἀπόδειξις τῆς κατωτέρας θέσεως εἰς ἣν ἐτάσσοντο ὑπὸ τῆς ἀρχαίας κοινωνίας.

Ηὕ βραδεῖα καὶ ἀνώνυμος ἐργασία τῶν γυναικῶν τῆς τε Ἑλλάδος καὶ Ρώμης, αἵτινες, υἱοθετήσασαι τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀγίου Παύλου, ἀνύψωσαν τὸ ἀγροτικὸν καὶ ἀτελὲς παρὰ τῷ ἀποσόλῳ λίδεωδες τῆς γυναικὸς, διαφεύγει εὐκόλως τὴν ἡμετέραν παρατήρησιν, εὑρίσκονται δημος ἔνδοξα τινὰ ὀνόματα γυναικῶν, ἄτινα ἐκπροσωποῦσιν εἰς ἀμφότερα τὰ στρατόπεδα τὸ σημαντικὸν μέρος δὲ ἔλαχον αὗται ἐν τῷ δράματι. Πρὸς τὸ μέρος τῶν ἡττημένων φαίνεται, δομοίᾳ μὲ τὴν Ἀθηνᾶν, ἡ γυνὴ ἐκσίνη, ἡ κεκτημένη ἵσως πλειότερα πασῶν τῶν ὑπαρξασῶν πλεονεκτήματα, ἡ ὥραίκα καὶ σοφὴ μυθηματικὴ Ἱπατία, ἡ εὐγλωττος φιλόσοφος, τὸ θύμα τῶν μοναχῶν, δὲ ἀνευ βωμῶν μάρτυς, τὸ συντετριμένον τῆς Ἀλεξανδρείας εἰδῶλον.

Πρὸς δὲ τὸ τῶν νικητῶν¹ εὑρίσκομεν παρὰ τῇ μητρὶ καὶ ἀδελφῇ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, θελκτικόν τινα καὶ ἐράσμιον συνδυασμὸν τῆς Ἑλληνικῆς παιδεύσεως καὶ ἀνατροφῆς μετὰ τοῦ γραστικοῦ ἰδεώδους τῆς αὐστηρᾶς ἀγνότητος. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκογενείας, δὲ μετέχει τοῦ μοναστηρίου καὶ τοῦ γυναικῶντου, οὐδόλως δομοίαί τις πρὸς τὸν βάρβαρον ἀσκητισμὸν, δοτις δρθότερον ἐδύνατο νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῶν παχυλῶν ἰδεῶν τῆς Ιουδαίας, οὐδέποτε δὲ καὶ μετὰ τῆς τερπνῆς ἀρμονίας τοῦ πνεύματος τῶν Ἀθηναίων.

Μολονότι πλεῖστα ἀρετῆς παραδείγματα ἐδόθησαν ὑπὸ πολλῶν ἐξέχων γυναικῶν, τὸ ὑλικὸν τῶν Ἐβραίων πνεῦμα ἐξηκολούθησε νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν ἥριτσανισμὸν τὴν ἴδεαν τῆς ἡθικῆς κηλιδώσεως τῆς γυναικὸς, καὶ, κατὰ συνέπειαν, τὴν ἀνικανότητα αὐτῆς εἰς πᾶσαν ἱερατικὴν λειτουργίαν καὶ δημος ὁ μονοθεϊσμὸς δὲν ὑπερίσχυσε τῶν πολυθεϊστικῶν παραδόσεων, αἵτινες ἡθελον νὰ τηρήσωσι τὴν γυναικαὶ ἐν τῇ τάξει τῶν Θεῶν. Κατὰ πόσον τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ πρωτοβουλία τῶν γυναικῶν τῆς συνετέλεσαν εἰς τὴν δημιούργησιν τῆς εἰς τὴν Παρθενομήτορα λατρείας, εἴναι λίαν ἐνδιαφέρον πρόβλημα ὅπως μνημονεύσωμεν αὐτοῦ τούλαχιστον² ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν εἴναι ἀρμοδία ἡ περιστασίς ὅπως μελετήσωμεν αὐτὸν, διὸ περιορίζομεθα νὰ ὑπομνήσωμεν δτις οἱ ναοὶ τῆς Παλλά-

δος Ἀθηνᾶς, μετεβλήθησαν αὐθωρεὶ εἰς ἐκκλησίας τῆς Μαρίας, καὶ δτις οἱ χαρακτῆρες τῆς Θεᾶς καὶ ἐκεῖνοι τῆς ἀγίας Ἐλένης, μητρὸς τοῦ Κωνσταντίνου, συνέδραμον πρὸς μόρφωσιν τοῦ τύπου τῆς Παναγίας· προσέτι δὲ δτις ἡ Παναγία εἴχε πλειοτέραν σημαντικότητα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ χριστιανικῇ τέχνῃ τῆς Ἀνατολῆς, ἢ δισην ἔσχεν ἐν ταῖς κατακόμβαις τῆς Ρώμης, καὶ τέλος, δτις ἡ ἀρχαιοτέρα εἰκὼν τῆς Παρθενομήτορος, ἡ σωζόμενη ἐν Ἰταλίᾳ, τηρεῖ εἰσέτι, ὡς ἀνάμνησιν τῆς καταγωγῆς της, τὸ ὄνομα Αὐτοκρατείρας.

Οὕτω αἱ Ἀθηναὶ καὶ τὸ Βυζάντιον ἔχορήγησαν τῇ Μακισιωνικῇ Ἰταλίᾳ, τὴν πολιούχον Θεάν δὲ δτις ἔμελλε ν' ἀναγεννηθῆ ἡ μεγάλη τέχνη.

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰς ἡμετέρας παρατηρήσεις, λέγομεν δτις ἡ γυνὴ ὑπῆρξεν ἐν Ἑλλάδι οἷα δύναται νὰ ἦναι. Σχετικῶς πρὸς τὸν ἀνδρα, αὐτὴ μεταβαίνει ἀπὸ τῆς ἀρμονικῆς ἰσότητος καὶ τῆς κατὰ τοὺς δημητικοὺς χρόνους ὑπερισχύσεως εἰς δηποτελὴ κατάστασιν κατὰ τὴν πολιτικὴν τῶν δημοκρατιῶν διάρκειαν· εἴτα ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἡθικὴν ἰσότητα ὡς σύζυγος, δτε γάνει τὴν εἰς τὴν πολιτιδία ἐξησφαλίζομένην προστασίαν ὡς καὶ τὰ προνόμια.

Ἄν ἐν τῇ εἰκόνι ταύτη ἐλλείπει ἡ πολιτικὴ ἰσότης τῶν δύο φύλων, δφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὡς πρὸς τοῦτο δτις ἡ κατὰ πάσης ἀμέσου κυρεργήσεως ἀσυμβίβαστος αὗτη ἰσότης, ητις ἀλλως εἴναι λογικὴ συνέπεια τῆς ἀντιπροσωπικῆς κυρεργήσεως, οὐδαμοῦ δηπῆρξε μέχρι τοῦδε, δτο μόνον ἐν τῇ δικαιοίᾳ οἰκονομολόγων τινῶν φιλοσόφων.

Ἐνδέσφι δὲ οἱ Κονδορέτοι καὶ οἱ Στουάρτοι Μίλλα θέλουσιν εἰσθαι θεωρητικοὶ νεωτερισταὶ μεμονωμένοι καὶ κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην, φαντασιολόγοι, θέλομεν εἴπει μίαν ἀλήθειαν ἀν ἰσγυρισθῶμεν δτις αἱ τύχαι τῶν γυναικῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος σχηματίζουσι κύκλον ἐντελῆ, ἐν φῷ οὐδεμίᾳ δεδοκιμασμένη ἱκανότης τοῦ γυναικείου πνεύματος ἔμεινεν ἀγεν ἀναπτύξεως.

C. DE SAULT.